

Štev. 11.

V Ljubljani, 1. listopada 1915.

Leto XVI.

Rožle.

Tri bicke gnal pisane Rožle je past,
oj, Rožle, oj, Rožle pretkani!
Pač mamka mu rekla je: „Sinček ti moj,
le škratev se čuvaj v poljani!“

Pa Rožle se smeje... Glej, bicke vse tri
bo škratem prodal na poljani
za biserov tisoč, si kupi gradič —
oj, Rožle, oj, Rožle pretkani!

Kaj bo pač gradič ti, oj, Rožle, povej!
„V njem zberem junake si zlate.“ —
Kaj bodo junaki ti, Rožle, povej!
„Na vojno grem z njimi — na škrate.

Tam zmagal bom škrate... še radi nazaj
pač bicke mi bodo spet dali,
da mamka ne bodo več hudi namé
in nič me ne bodo zlasali.

Imel bom jaz bicke, imel bom gradič,
cekine, junake pa zlate;
poljana bo moja, tri zvezde mojé,
kraljiče imel bom za brate...“

No, tam v Korotanu naš Rožle živi
in misli tako vse pretkano —
sam Bogek izpolni naj želje mu vse
že jutri na paši zarano!

Jos. Vandot.

Naši grobovi na bojnem polju.

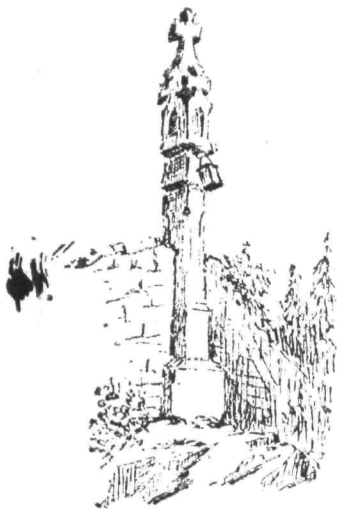
*Na bojnem polju mirno
junaki naši spe,
življenje darovali
v bran svete so zemljé!*

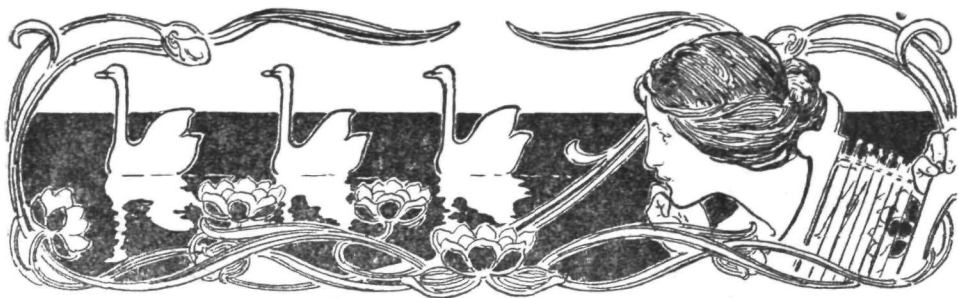
*Sinovi, bratje naši,
vas več ne bo nazaj!
V srca smo zaklenili
najtajnejši vas kraj.*

*Na vas plamté spomini
kot večne luči žar,
umrli ste življenju,
nam pa nikdar, nikdar!*

*Po vas, mrličí živi,
tako nam je hudó,
tako nam je svečano —
srce le ve, kako!...*

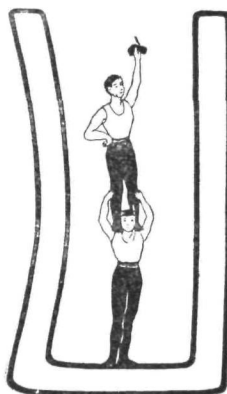
E. Gangl.

DAVORINOV:

Za očetov grob . . .

es žalosten in otožen je bil tisti dan. Čez vse nebo so viseli težki oblaki; nič dežja niso dali in nikamor se niso ganili, samo tiščali so na zemljo kot ogromna pest...

Pod mojim oknom je stal velik kostanj; poslednji rumeni listi so se zibali na dolgih črnih vejah. Videl sem, da so ti listi trepetali kakor v veliki žalosti. Tisoč in še več njih bratov je ležalo na tleh, nepremičnih, mrtvih; ti poslednji, rumeni pa so gledali smrti v oči in čakali... Zdaj... zdaj...

Ker je bilo par dni pred Vsemi sveti, sem se napetil na pokopališče. Ko sem stopil na ulico, sem se začudil. Vsi ljudje, kar sem jih srečal, so bili podobni vremenu. Klonili so glave k tlom in so hodili počasi in oprezno.

Pri velikih vratih na pokopališču, ki stoji na njih tisti angel s trombo, sem se nenadoma ustavil. Kakih pet fantov — štirinajstletnih ali petnajstletnih — je pristopilo k meni in vsi so rekli kakor v zboru:

»Ali imate kak grob, da ga popravimo?«

Ker sem prihajal na grob umrle sestre, sem pregledal fante in odbral od njih najmočnejšega. Hlače je imel nekoliko prekratke in na kolenih strgane. Na dolgih, kuštravih laseh mu je čepel obnošen klobuk, kakršnega nosijo na kmetih. Ker je imel lepa, okrogla lica in velike, črne oči, je bil podoben cigančku.

»Hitro pridi, fant; dvanaajsta vrsta na desni strani, in peska pripelji, belega!«

Sestrin grob je bil hudo porastel s travo, nagrobni kamen je stal nekoliko postrani. — Čez pet minut je pripeljal fant peska in se lotil dela. Pulil je travo iz črne prsti in jo metal na kup poleg groba.

»Ali vsako leto popravljaš grobove?« sem ga vprašal, da bi začel pogovor.

»Nikoli jih še nisem popravljaj, letos prvič,« je odgovoril fant zgovorno.

»Kako pa to, da si tako uren pri delu; tako ti gre vse izpod rok!«

»Lani ob tem času sva hodila z očetom vsak dan na pokopališče,« je rekel deček in zavzdihnil. Pripovedoval je nato dalje, počasi, sunkoma:

»Da, lani! Takrat je bil oče že slab; hudo se je bil prehladil pri delu na železnici in je hiral od dne do dne. Vsak popoldan, če je sijalo solnce, sva se šla izprehajati in vsakikrat naju je vodila pot na pokopališče. Oče je bil otožen, hodil je sključen in počasi. Od tu s pokopališča se vidi na postajo, vlaki odhajajo in prihajajo. In oče, ves bolan in žalosten, je gledal na vlake in sanjal o zdravju in sreči. — Časih mi je pravil povesti; toda te povesti niso bile žalostne, ampak vesele, in očetu so žarele oči, ko jih je pripovedoval... Polno upanja je bilo v njih in zatega solnca... Kako rad sem jih poslušal jaz, tiste radostne, zanimive pravljice! Vse sem si zapomnil, zaklenil sem jih v srce... Toda le kratek čas je še živel oče. Kmalu, kmalu, na Vseh svetih dan ni mogel več zapustiti izbe; legel je na posteljo in ni več vstal.«

Nekoliko je počakal, kakor bi ne vedel več natanko dalje. Nato je nadaljeval:

»Mati, ki ni bila dobra, se je jezila nad njim, zakaj ne hodi več delat; videla je njegove koščene roke, ki bi ne mogle več opravljati težkega dela, pa se ni zmenila zanje. Videla je temne oči očetove, ki so v uboštvu gledale srečo in sanjale o pomladi, pa se jih ni usmilila. Komaj, da je dajala očetu slabe hrane. In mene je topla zato, ker sem mu stregel.«

Pogledal sem fanta in sem videl, da ima solzne oči in da se trese; davni spomini so se oglasili v njegovem srcu...

»Čez štirinajst dni je oče umrl. Joj, kako sem jokal jaz za njim, za svojo srečo!... In ko so ga odnesli pogrebci iz izbe na pokopališče, so odnesli z njim vse pravljice, ki jih je pripovedoval, vse upanje in veselje.«

Stal sem ob grobu in trepetal od razburjenja. Fant je nadaljeval:

»Po pogrebu me je odvedla mati v sirotišnico. Okorno je zaprla duri za menoj — brez pozdrava in blagoslova. Od tistikrat je nisem videl še nikoli.«

»Ubogi fant,« sem si mislil in sem ga vprašal:

»Kje pa je pokopan tvoj oče? Ali na tem pokopališču?«

»Da, na tem, gospod!«

Med svojo povestjo je fant ves čas delal, le sempatja se je ozrl po pokopališču. Že je skoro dodelal grob.

»Da, tam je pokopan. Tam-le v kotu ob zidu, na levi strani! Toda njegov grob je ubožen, ves zapuščen in porastel z osatom, ime na lesenem križu ni več čitljivo. Zato sem danes ušel iz sirotišnice skrivaj in sem sklenil, da si zaslužim denarja s tem, da popravljam grobove.«

Tedaj se je deček nasmehnil, velike črne oči so se mu zasvetile v sijajnem svitu. Gotovo se je domislil očetovih pravljič — tistih veselih, mehkih — in se je razveselil.

»Za zasluženi denar si kupim peska. Oplel in popravil bom očetov grob in z zlato barvo bom zopet napisal ime na leseni križ. Potem bom kupil svečic, da bodo gorele na očetovem grobu. Ej, to bo oče vesel!«

Ostrmel sem ob fantovih besedah. kako skrbi deček za očetov grob!...

Ko je fant dokončal, sem mu plačal delo in mu podaril nekaj dvajsetic!

Zahvalil se je in odšel...

Ko sem odhajal, sem ga videl sredi poti: denar je držal na drobni roki in govoril tiho, sam zase:

»To bo za sveče — in to za zlato barvo...«

* *

*

Na Vernih duš dan sem šel proti večeru na pokopališče, ki je žarelo v čaru tisočerih lučc... Krenil sem na levo stran in zagledal grob očeta ubogega fanta. Ves gosposki je bil, obsut z belim peskom; jesenske rože so cvetele v črni prsti, vse bele in veličastne. Ob rožah so gorele lučce; tako mila in zlata je bila njih svetloba, kakor sij nebeških zvezdic. — Ob grobu pa je klečal fant, sklonjen in otožen... Tiho je plakal za izgubljenim očetom, za izgubljenimi pravljicami...

Pesniškemu proroku.

(Simonu Gregorčiču.)

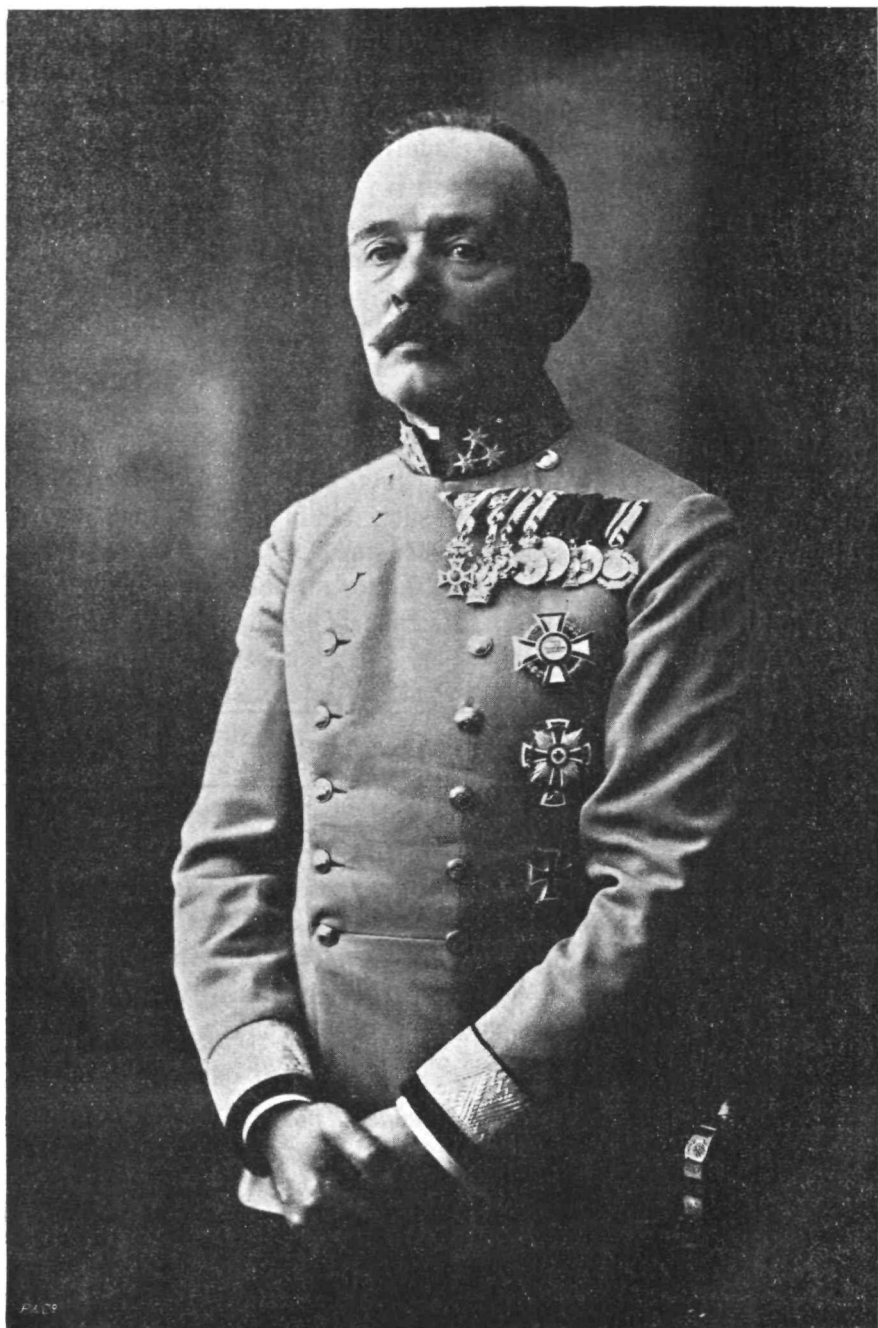
*Prorokovanja, ki jih pesem tvoja,
goriški pevec, že je razglasila,
natančno so sedaj se izpolnila,
a ti ne čuješ več ob Soči — boja!*

*Odšel že v kraj si večnega pokoja,
v nebo se blaga duša ti dvignila,
od koder zre na dole, brda mila,
kjer se je utrudila tvoja hoja.*

*Prerani grob ti stresajo topovi,
razriti krog so vinski ti bregovi,
krvava teče tvoja brdka Soča.*

*Ne more pa pogoltniti sovraga,
kot tvoja slavna pesem ji naroča;
no, ga pa hrabra Avstrija premaga! —*

Fr. Rojec.

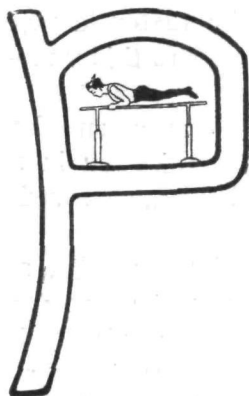

Рогови́чъ.

IVO TROŠT:

Pav in puran.

Basen.

Pav se je solnčil pomladnega popoldne ob belem zidu in razkazoval krasoto svojega repa. Otroci in odrasli ljudje so ga občudovali. Domače ptice se niso mnogo menile za njegovo bahavost v svesti si, da se nobena ne more glede krasnega repa kosati s pavom. Le godrnjave kure so mrmrale in se spotikale na tem, da se pav tako očitno ponaša s svojo edino prednostjo.

»Ve se pa z jajci! Vsakdo s tem, kar ima,« se grdo zadere pav nad njimi in kokošim osorno očita kokodajsanje že za vsak malovreden kurji podložek in klopčček.

Sosed puran je molče poslušal domači prepir, zraven pa obžaloval, da ga ne upoštevajo, kakor zasluži. Komaj je čakal, na koga bi se razjezil in glasno kavdrajoč pokazal svojo moč in veljavo.

»Prav pošteno jih je dal!« si misli puran, ko čuje poslednje pavove očitke, potem pa z neprijetnim krikom pritrdi pavu in zmagovito odpelje svojo barko na drugo stran dvorišča.

Naslednji dan se postavi puran na solnce ob beli zid, šopiri rep, brusi perutnice po tleh in se dere tako nemilo, da se mu rdeča kožica iznad glave obesi daleč čez kljun in celo na ponosno vzbočene prsi. Pav ga je dlje časa molče in s stisnjenim repom opazoval, potem ga pa vprašal: »I, kaj se pa dereš, sosed? Saj te nihče ne draži z rdečo barvo?«

»Vsak opozarja svet nase s tem, kar ima,« je bil moški odgovor bahatega purana.

Pav pa ne jenja: »Ali meniš, da si zaradi tega kaj lepši ali boljši, če opozarjaš nase s takim vedenjem!«

»Ali se nisi ti z repom, ošabnež! Včeraj sem te videl in slišal.«

»Res je,« odvrne pav, »vsak po svoje; a zato ostaneš vsak dan samo puran.«

Pav se več ne meni za neumnega soseda. Puran se je le še drl, privabil s tem radovedne otroke in tudi odrasle ljudi gledat, zakaj se dere tako neusmiljeno. Ko so ljudje videli, da ga nihče ne draži, marveč da vpije iz same preširnosti, ga je dekla ob lepem belem dnevu zaprla v kurnik.

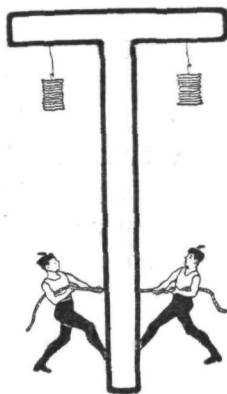
Pav se mu je smejal skozi zamreženo okence, zletel na zid in razprostrl rep v široko kolo, ki se je blestelo v solnčnih žarkih.

IVO TROŠT:

Bukev in smreka.

Basen.

esno druga ob drugi sta rasli v gozdu bukev in smreka, obe vitki in mladi. Bukev je ljubko raztezala veje ob smreki in ji šepetala z listjem: »Dobro ti je v mojem objemu, sosedu, ne?«

»Samo nekoliko pretesno!« odvrne smreka, dviga vršiček skozi bukovve veje proti nebu in si misli: Vsaj navzgor me ne dohiti lakomna sosedu nikoli.

Bukev sili s koreninami globoko v zemljo, se zdebela in razkošati, ker pobere sosedi skoro vso hrano v tleh kar izpred ust. To brezozirnost je smreka čutila predobro in zastajala v rasti. Bukev ji pa govori: »Dobro se ti godi v mojem objemu! Brez skrbi si! Noben vihar te ne podere. Moje veje so tako močne.«

»Hrane mi primanjkuje,« odkrito priznava smreka. »Tvoje požrešne korenine posrčejo v zemlji še meni namenjene sokove. Glej, kvišku ne morem!«

»Pa še koliko je tvoj vrh višji od mojega! Predobro se ti godi! Prevzetna bi bila že tudi rada, sosedu! Nikar! To je pregrešno.«

Smreka si ne more pomagati izlepa proti lakomni sosedi. Rada bi se veselila življenja, pa ji ne pusti bukev. Začne misliti na lastno obrambo. Ker ne more z vrhom več kvišku, razprostre veje kakor odprt dežnik, da bi bukev ne mogla uspevati v njeni senci in bi od vej padajoče kapljice ovirale nasprotnico v razvoju in preširnosti. V varni senci poleti in zavarovana pred težo snega pozimi se je poslej bukev razrasla še lepše. Zato se je začela norčevati s sosedo: »Predobro se ti godi pri meni, ker se tako košatiš! Glej, še jaz se dobro počutim pod tvojim solnčnikom!«

Nato pa še krepkeje stisne z vejami smreko, ki kar ječi v nje objemu in toži: »Od same dobrote, ki jo uživam pri tebi, me bo kmalu konec.«

Nato omahne bukvi v naročje in usahne.

Bukev bi bila sicer pozneje lahko še lepše uspevala, ko bi se mogla rešiti mrtve sosede. Nje veje so objemale še mrtvo, ker se niso mogle razkleniti in oprostiti neljubega bremena. To jo je težilo in peklo kot grenak spomin.

Žesenska pesem.

Žalostno pesem prinaša jesen...
Vetri pojo jo tuleči:
„Kam so se skrile vse pravljice,
zgodbe o tihji sreči?“

Pravljice skrili so v temen grad,
vitez na konju jih pojde iskat.
vitez privede jih vse domov
zopet pod rodni krov...

Davorinov.

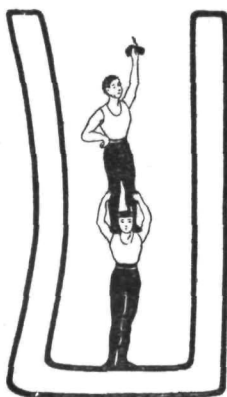

F. E.:

Andrej baron Čehovin.

Ob šestdesetletnici njegove smrti.

Hvalimo sloveče može!
Sv. pismo.

bojnem hrumu je dne 10. septembra t. l. minilo šestdeset let, kar je v Badnu pri Dunaju umrl slaven slovenski junak Andrej baron Čehovin. Ta mož zasluži, da se ga ob šestdesetletnici njegove smrti spomnimo; zato naj mu tudi »Zvonček« pokloni nekaj vrstic!

I.

V vasi Branici ob primorsko - kranjski meji blizu prijaznega trga Vipave se je dne 26. avgusta leta 1810 rodil naš slaven junak Andrej Čehovin.

Oče Marko in Marija Čehovin sta imela sedmero otrok, tri dečke in štiri deklice. Tretjerojeni sin je bil naš »Drejšček« — tako so ga namreč imenovali doma.

Meseca novembra l. 1822. ga je dal oče v šolo v Postojno, ki jo je dovršil. Po končani ljudski šoli je vstopil Andrej l. 1827. v prvi razred gimnazije v Gorici. V začetku je na latinski šoli napredoval, a kmalu je izgubil veselje do učenja. Fantu so rojili bolj vojaki po glavi nego — latinščina, tako da je že drugo latinsko šolo moral zaradi slabega napredka — ponavljati. Tretji gimnazijski razred je izvršil l. 1830. v Novem mestu, četrty razred pa l. 1831. v Ljubljani, a samo prvo polletje.

Čehovinu je veselje do vojaškega stanu raslo dan za dnevom. Vedno mu je nekaj pravilo v srcu, da je poklican za vojaka! Zato bi bil kar najhitreje rad vstopil k vojakom. In tedaj l. 1831. — v 21. letu starosti — se mu je izpolnila najbolj vroča želja, zakaj vzeli so ga k vojakom!

Andrej Čehovin je bil res vesel; čutil se je srečnega. Njegova želja, ki jo je gojil že v mladosti, se mu je izpolnila.

Sprejet je bil k topničarjem k takratnemu 4. artilerijskemu polku kot podtopničar; stopil je v stotniško šolo in že l. 1832. bil imenovan za nadtopničarja. Po dovršeni stotniški šoli so ga imenovali za prvega mojstra. Nato so ga poslali v polkovno šolo, da bi se izučil za podčastnika. Tudi tu se je z velikim veseljem učil prav pridno. Zavaljo njegove izredne pridnosti so ga predstojniki imenovali dne 11. aprila l. 1835. za bombardirja. To je bila za njega velika čast. Sedaj je šel v bombardirsko šolo, kjer se je izobraževal sedem let. Dne 21. aprila l. 1841. je bil povišan v ognarja, a že dne 11. junija l. 1847. v nadognarja.

II.

Iskrena želja Andreja Čehovina, da kdaj nastane vojna, se je tudi kmalu izpolnila.

Leto 1848. je prihrumelo. Upori in nemiri so se dvignili po vsej Evropi. Tudi naša država se je morala boriti, zlasti na Ogrskem in Laškem. In ravno v teh bojih — v Italiji — se je izkazal Čehovin s svojimi junaškimi dejanji ter se pospel do vrhunca vojaške slave!

Že koncem maja istega leta se mu je ponudila zaželeni prilika, da je pokazal, kaj premore pogum in hrabrost slovenskega vojaka.

Dne 29. istega meseca plane Čehovin pri Montanari nad Lahe z dvema havbicama ter začne močno streljati na toskansko topovje, ki je bilo razpostavljeno na mantovski cesti. Pogumno je streljal na sovražnika toliko časa, da so umolkneli sovražni topovi. Kmalu nato so se prikazali na levi strani ceste trije topovi, ki je mislil z njimi sovražnik streljati proti našim. Ko je Čehovin opazil, kaj nameravajo Italijani, je začel na sovražne topove tako krepko in neutrudno streljati, da so Lahi zopet utihnili. Nastala je v nasprotnem taboru zmešnjava in — sovražnik jo je popihal; naši so mu pa uplenili več topov, voz s smodnikom, mnogo konj in orožja; vrhutega je bilo ujetih še mnogo Italijanov. Za to izvršeno junaštvo je dobil Čehovin veliko srebrno svetinjo za hrabrost.

Dne 25. aprila istega leta je imel Čehovin zopet priliko potisniti sovražnika nazaj. Zgodilo se je to pri Somakampanji. Ker je bilo sovražnikov več kakor naših, se je naša brigada nahajala v veliki stiski. Vkljub temu se spusti Čehovin na sovražnika. Italijani so imeli dvakrat toliko topov kakor naši. Že so Lahi prodirali boljinbolj; a našega junaka to ni prestrašilo, ampak začel je streljati na Lahe tako pogumno, da jih je potisnil nazaj; tedaj je izgubil sovražnik mnogo mož in začel se je zopet umikati, dokler ni bil uničen. Čehovin je bil sedaj za to izredno hrabrost odlikovan z veliko zlato svetinjo, ki mu jo je na prsi pripel sam maršal Radecki. Zraven tega je bil povišan v častnika. Izpolnila se mu je želja, ki jo je gojil že izza otroških let!

Leta 1849. se je zopet začela vojna. Čehovin si je v tej vojni pridobil novih lovorik, posebno pa v bitki pri Novari, dne 23. marca, ki je iz avstrijske zgodovine vsakemu znana.

Ko se je pričela vojna, je dobil Čehovin povelje od feldcajgmaistra barona d' Aspreja, naj gre s polovico baterije na desno stran olengske ceste na pomoč vojščakom. Čehovin se spusti preko polja s svojimi topovi. Lahki so imeli šestnajst topov ter so streljali neprestano na naše. Čehovin premaga vse ovire ter začne sedaj tako uspešno streljati na sovražnika, da jim kmalu razdene tri topove. A tudi Italijanom se posreči razušiti en naš top, ubiti enega moža ter raniti tri može in pet konj. Čehovin spozna nevarnost. Dadó mu povelje, naj se umakne; Čehovin — akoravno vedno zvest in pokoren vojak — ni slušal temu povelju. V tem nevarnem trenutku se vrže naš hrabri junak z ostalima mu topovoma na sovražnika in začne tako močno in neprenehoma streljati, da se razkropita dve gruči laških vojakov; zraven tega pa je ubitih in ranjenih več sovražnih vojakov. S tem je Čehovin preprečil, da niso laški pešci mogli izvršiti naskoka na naše vojake. Toda laški topničarji niso počivali, huje in huje so streljali na hrabrega moža. Razušijo mu še en top in ranijo konja in dva vojaka. In sedaj se je naš pogumni in srčni junak branil sovražniku z enim samim topom, medtem ko jih je imel sovražnik dvanajest. Upiral se je, dokler niso prišli na pomoč cesarski strelci in premagali sovražnika.

Ta Čehovinov čin je — kakor se je izrazil ob tej priliki d' Aspre — eno najbolj občudovanja vrednih dejanj, kar jih je sploh videl pri artileriji. In za ta veliki čin je dobil častnik Čehovin največje vojaško odlikovanje: Marije Terezije red, ustanovljen po cesarici Mariji Tereziji; vrhutega pa je poleg plače prejemal letno 12.000 K.

Križec je od c. kr. vojnega ministrstva prejel dne 13. julija l. 1849. Meseca novembra istega leta pa je postal Čehovin nadporočnik ter bil premeščen k 2. topniškemu polku. Leta 1850. pa je bil na svojo prošnjo po pravilih reda Marije Terezije povzdignjen v baronski stan.

Dne 16. decembra l. 1852. je bil povišan ter postal konjeniški stotnik pri 1. ulanskem polku; naš cesar mu je daroval krasnega konja ter ulansko uniformo. Prsi Čehovinove je dičilo šest svetinj!

III.

Andrej baron Čehovin je bil mož precej velike, a vitke postave; bil je rumenolas in obritih lic. Oženjen ni bil.

Baron Čehovin je umrl veliko prerano, v najlepši moški dobi, izpolnivši komaj 45. leto. Pobrala ga je kolera v Badnu pri Dunaju, kjer se je zdravil. Slavni junak je izdihnil plemenito, cesarju in domovini vdano dušo dne 10. septembra leta 1855. malo pred 5. uro zvečer. Kmalu se je kakor blisk po vsej Avstriji razširila novica: »Stotnika barona Andreja Čehovina ni več! Mrtev je slavni junak avstrijski!«

Leta 1886. je c. kr. vojno ministrstvo postavilo odličnemu junaku ob vhodu na novo badensko pokopališče nagrobni spomenik,

Andrej baron Čehovin

Dne 14. avgusta leta 1898. pa so mu rojaki postavili pred njegovo rojstno hišo velik spomenik, ki je nekaj nad 5 metrov visok ter je stal 5000 K. Načrt spomenikov je napravil stavbenik Slovenec Makso Fabiani.

*
*
*

Tako sem ti, dragi čitatelj, podal skromno sliko življenja slavnega avstrijskega Slovenca, ki se je — kakor Jurij Vega — pospel od pluga do krone.

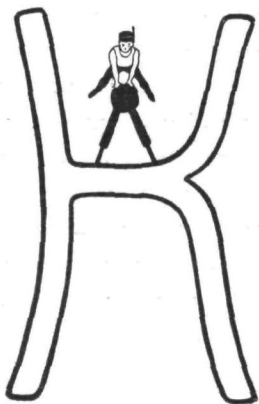
CVETINOMIRSKI:

Razbojniki.

(Venec resničnih zgodb.)

(Konec.)

III.

rožila je med ljudmi vest, da so bili napravili razbojniki tudi onostran Magelnika, na pri-sojni, žlahtno vino rodeči šentjanški strani velikansko hudobijo. To-le namreč: Vrh ne-kega vinorodnega hribčka so zavohali, da je v zidanici mnogo polnih sodov, v katerih dremlje kakor zakleta kraljična sladki vin-ski sok, žlahtni, vsem Dolenjcem znani šent-janževce. Občutili so žejo — Bog jim grehe odpusti, zakaj šentjanževca razbojniki res niso bili vredni; meni nič, tebi nič so ulomili v zidanico in izpraznili sodček najboljšega;

navsezadnje so si izmislili pa še prav čudno šalo: bolj iz razposajenosti in iz hudobije kakor iz pijanosti so zavalili dva polna soda po hribčku na-vzdol v dolino, da sta se razbila, in se je vino razlilo po tleh...

Pri nas na Jagnjenici so bili razbojniki s svojimi obiski bolj skromni kakor gor v Svibnu. To pa zato, ker pri nas v dolini ni takih host kakor gor v hribih. Toda vkljub temu smo se razbojnikov tudi v dolini grozno bali. Naš sosedov sin, Golufov Jože, plečat, odrasel fant pri dvajsetih le-tih, je bil še posebno v strahu pred razbojniki, ki so strašili že vsega sku-paj gotovo dva tedna naokrog. In zato je ukrenil Jože v svoji pameti to-le: Vsako noč, naj je bila mesečna ali pa črna kakor zavržena duša, je stražil zunaj pod milim nebom svoj dom, hišo, kašče, hlev, kozelce in druga go-spodarska poslopja. Ker so imeli Golufovi psa z lepim imenom Pazi, je imel Jože tega Pazija vedno pri sebi, kadar je bil na straži. Tako je kora-kal v poznih nočnih urah od hiše preko domačega polja, čez ramo težko

kladivo »puhar« — s puharjem tolčejo kmetje kepe na njivah — na tenki vrvci pa pridnega, zvestega kosmatinca Pazija za seboj. In imenitno je stražil Jože svoj dom. Časih je potegnil Pazija na vrvci z vso močjo za seboj in se spustil v tek preko njiv in travnikov, tako da je tolkel težki puhar zadaj po ubogi grbi, kolikor se je le dalo. Ampak Jože je tekel vedno dalje, skokoma, glavo na prsih, hrbet v prožnem loku; neusmiljeno je razbijal puhar po rami in po hrbtu, ali Jože se je za to presneto malo zmenil. V močnih skokih je hitel za Jožetom Pazi na vrvci, ki jo je vlekla krepka roka vodnikova za seboj. Časih je bilo te dirke kmalu konec, časih pa sploh ne, ker se je hotel Jože v »vajah« popolnoma po vojaško izuriti, ker je hotel biti v nevarnosti točno pripravljen na skok proti ljutim sovražnikom — razbojnikom. S takimi vajami se je Jože mnogokrat pečal. Brat in jaz sva ga opazovala neke mesečne noči, kako je dirjal, psa za seboj, v strašnih skokih čez travnike. Tudi še dobro pomnim, da se je moj brat temu prizoru tako smejal, da je le malo manjkalo, da ni počil od smeha. — Samo škoda, da ni imel Jože nikdar prilike, pokazati tudi v dejanju svoje znanje v teku za kakšnim tolovajem. Pač pa sva imela nekoč brat in jaz čast, opazovati Jožeta v teku za jazbecem. Mesečna je bila tista noč, krasna noč, polna nebeške miline; poleg tega so lepo migljale in žarele zlate zvezdice na tihem nočnem nebu. Z bratom leživa v mehki, pisani in visoki travi pod jablano nedaleč od sosedove zemlje in se šepe-taje razgovarjala, kaj vse si kupiva letos na božji poti na Kumu. V daljavi, od Golufove hiše sem, koraka mrko Jože s Pazijem na vrvci, čez ramo silno kladivo kakor kovač Peregrin. Počasi koraka Jože, počasi hodi za njim zvesti čuvaj Pazi, kosmatinec dolgouhi. Mesečina lije z neba tako jasno, tako lepo, da vidim Jožeta v daljavi razločno kakor ob belem dnevu; samo zdi se mi, da sta zavita obadva, Jože in Pazi, v prozoren, tajinstven in skrivnostipoln mrak, ki je povsem drugačen od navadnega mraka; kakor da koraka tam preko travnika v svitu srebrne mesečine čarovnik s čarovnim kužkom ob sebi... Nenadoma dvigne Jože svoj težki puhar z rame v zrak in ga vihti krepko v svojih močnih rokah; nato potegne za vrvco. Obadva, Jože in Pazi, se spustita v tek; Jože zama-huje s kladivom, Pazi renčé laja in bevska. Kmalu se izpremeni ta njun tek v dir. V vijugastih, silnih preskokih hitita človek in pes kar vedno dalje, vedno v določeni ravni smeri. Zdaj šele zapazim, da pred njima nekaj beži, nekaj okroglega, nerodnega, kakor trebušen prešiček z navzgor za-frknjenim rilčkom. Razdalja med bežečim majhnim trebušnikom in zasle-dovalcema se vedno bolj krči in se naposled popolnoma skrči in zoži v eno točko. Še enkrat zamahne Jože mogočno s kladivom, Pazi zalaja na vso moč, trebušni okroglež pa obleži cvileč na tleh — in konec je dirke, zmaga je na Jožetovi strani. — Drugo jutro je vedela že vsa dolina, da je bil ubil Jože ponoči s puharjem jazbeca in da je bolj vesel tega, kakor če bi bil dobil v svoje pesti trumo razbojnikov. Jazbečevo meso je imel Jože namreč nadvse rad. — —

Medtem, ko so bili ljudje povsod v strahu, ko je nosil vsak moški samokres s seboj, so se gostili razbojniki v magolniških gozdovih nemoteno s pečenko in vinom, prigrizovali bel pšenični kruh in si zraven tega delali kratek čas s čudnim brbljajočim petjem, ki prav nič ni bilo vzor spodobnemu človeškemu petju, ampak je še najbolj spominjalo na neubrano kvakanje in hreščeče regljanje žab v tisti široki mlaki za Curpkom. Marsikak zakasnel vaščan, ki je bil ponoči na poti čez Magolnik, je vedel povedati, da je bil čul iz »jame razbojnikov« tudi razigrano vriskanje, najbolj podobno sovinemu skovikanju. Iz tega so kmetje sklepali, da morajo biti razbojniki tujega rodu; eni so bili za trdno prepričani, da so ti tolovaji Kitajci, če ne celo Malajci ali pa Indijanci. Nihče več si ni upal čez Magolnik, ampak se je brž pokrižal in šel rajši v velikih ovinkih po svojih opravkih.

IV.

Naposled so se ljudje vendarle toliko izpametovali, da so dali poklicati orožnike. Pa boš rekel, saj je morala novica o razbojnikih že tako sama zdavnaj priti dol v trg... Seveda je bila prodrla tudi tja dol, to je res; ampak, ljubi moj — no, pa saj sam veš; kaj bi ti pravil!...

Toda orožniki niso šli loviti kar sami razbojnikov. Ongavi široko-ustnež, Bajsov Miha, je čital pri fari nekoč po maši razglas, da se morajo oborožiti vsi možje in fantje iz fare in iz podružnice, da pojdejo potem skupaj z orožniki nad nečloveške razbojnike gor na Magolnik. S tem vseobčim lovom da bodo tolovaje najlažje ugnali v kozji rog. Ta razglas je prebral Bajsov Miha s tako važnim poudarkom, da mu je moral nehote vsakdo pritrditi in takšen sklep, kolikor se le da, odobravati; posebno zategadelj so ljudje Bajsovemu Mihi pritrjevali in se z njim ujemali, ker je pri čitanju razglasa usta tako strašansko raztezal, kakor da ga tišči kdo z železnimi pestmi za vrat in prsi. Poleg tega je pri čitanju mežikal in gledal v vrvečo množico moških in žensk okrog sebe srepro in osorno le z očesno belino, kar je dajalo njegovemu obrazu še posebno ljut izraz; pri neprestanem govorjenju mu je koščeno, kakor pest debelo adamovo jabolko pod vratom neprenehoma pokukavalo iznad nizkega ogoljenega ovratnika: zdaj se je sunkoma pognalo na beli dan in se napelo kakor mehur, nato pa se je hipoma skrčilo in hušknilo naglo kakor miška nazaj pod ovratnik; toda pod ovratnikom ni moglo dolgo strpeti, spet je pokukalo, urno in obenem poredno; a ravno tako urno in poredno kakor prožna žoga je spet zbežalo, se skrilo tja, odkoder je bilo prišlo in pokukavalo, huškalo, bežalo in se skrivalo, vzhajalo in zahajalo je iznad ovratnika venomer... Marsikako dekle se je smejalo tedaj do solz... Ko je čital Miha razglas, je stal širokorazkoračen, v rokah pred očmi razprostrte važne uradne listine: »Raáaz-g-laáas...« Njegov zategli, krepki glas je zadonel do vrha Magolnika, do vrha Jatne, zagrmel je kakor glas odločnega preroka daleč navzdol v dolino. In še dolgo potem, ko je Miha že umolknil, je bobnel odmev njegovih besed kakor grohot nebeškega groma med hribi...

Za vojni začetek je bil izbran koj prvi naslednji teden, in v tem tednu sredo. Zlato jutro, vzhodno nebo vse šumeče, vse plameneče. Ljudje dero iz hiš na cesto in gledajo; stari in mladi, krivi in ravni, cvetoči in uveli. V dolgi, dolgi procesiji stopajo iz doline po hribu navzgor kmetje, trščate in jeklene postave, širokopleči možje in visoki fantje; med njimi je tudi troje orožnikov z dolgimi, svetlimi, kakor od solnca obžarjenimi bajoneti na puškah, ki jim vise čez rame. Kmetje sami so jako raznolično oboroženi; preko ramen imajo ponajveč kose, cepine, krampe in težka kladiiva; marsikdo vihti v roki tudi kakšno staro, od pradedov podedovano sabljo, ki je — bogvedi — morda nekdanj bridko udrihala po topih buticah Turčinov, ki so hodili plenit v naše slovenske pokrajine; zdaj je prišla tista stara, že močno zarjavela sablja čisto prav, zdaj bo udrihala neusmiljeno, po kranjsko, še po grešnih roparskih glavah... Nekdo je nesel na rami tudi dvoje močnih cepcev, ker ni bil mogel dobiti doma bolj primerne orožja, ki bi mu služilo za orožje; drug zopet je težko jadikoval pod širokim košem, ki je čepel na njegovem hrbtu in ga tiščal k tlom, tako da je butil časih s čelom na tla in se zgrudil hropeč na kolena. Kaj je bilo v košu? Nič drugega kakor kup svinca in smodnika, ki ga je bilo potreba na Magolniku. — Tako je koračila »kmetiška vojska« po poti vedno višje in višje; že je bila dolina globoko pod njimi, potopljena v solnčno luč. Kmalu se je prikačila ta dolga procesija na vrh hriba do fare; nova oborožena truma kmetov se je pridružila dolincem. Ojačena četa je stopala z jasnim zaupanjem v zmago naprej iz fare proti magolniškim gozdovom, ki so mrko in temno pošumevali iz daljne daljave. Zato so kmetje pospešili svoje korake; ker je solnce prekrasno sijalo, so se cepini in krampi lesketali v solnčnih plamenih kakor bridki svetli meči, in bliskale so se svetle puške z dolgimi bajoneti, ki so jih nosili orožniki, kakor dolge suvice rimskih vojščakov, tudi čelade - rumenke so se jim blesketale na glavah...

Ko je dospela tako oborožena kmetiška vojska do magolniških host, je obkolila v velikih razdaljah spodnji del gozdovja; oddelek kmetov in dvoje orožnikov je šlo nato v hosto, da poišče razbojnike in jih pripodi venkaj na prosto, kjer jih bodo prijeli čakaajoči kmetje na straži.

Vojna se je kmalu začela in je potekala še dokaj ugodno za kmetiško vojsko. Z bratom sva stala popoldne pri fari kraj Kmetičeve gostilne in sva gledala proti Magolniku in na travnik pod njim; iz daljave so se svetili v solncu cepini in krampi, kose in sablje. Nenadoma zapazimo, kako beži iz gozda po travniku navzdol slok človek z grbo na hrbtu, brez klobuka, v krepkih, predrznih skokih, ves kakor omamljen, za njim pa da jo maha orožnik, v eni roki čelado - rumenko, v drugi pa puško, tudi skokoma, hrbet upognjen, noge v škornjih kakor dve veliki kljuki, ki se nikdar ne dotakneta zemlje, ampak frčita bolj urno kakor blisk zadaj za njegovim hrbtom po zraku. Razdalja med beguncem in žandarjem se oži in to močno hitro; hipoma telebi begunec, kakor je dolg in širok, na tla, orož-

nik se spotakne obenj in štrbunkne nerodno tudi sam v velikem, frčečem loku preko njega. Preden se orožnik pobere s tal, je razbojnik že zdavnej pokonci in jo pomika presneto čvrsto v ovinkih dalje po travniku navzdol. Medtem je orožnik pokonci; ulije jo za razbojnikom, čelado je bil pustil na tleh... Še kakor dve veliki begotni senci imam v daljavi obadva tekalca pred očmi... Ampak kar hipoma!... »Stoj! Stoj!« — — A še hitreje pobira zlikovec pete od tal, prav nič se ne zmeni za orožnikov klic. Tedaj pa... Pok! Pok!... Ali je zadel razbojnika? Ne, ni dobro meril. Tolovaj teče še vedno naprej... zmagoviti zlikovec... Še enkrat: Pok! Pok!... Dobra je ta, prijatelj, zlato medaljo si zaslužil... Obstreljen obleži razbojnik na prsih, in orožnik se težko v diru zvali nanj kakor velikanska skala...

O mraku so se kmetje in orožniki vračali. Petero razbojnikov je bilo ujetih; roke so imeli zadaj na hrbtih uklenjene v železne okove in so povešali glave globoko na prsi; samo časih se je ozrl kdo izmed njih sovražno in potuhnjeno izpod čela, zaprl zopet trepalnice in divje škrtal z zobmi. Vsi so bili zarjavelih, ožganih obrazov, črnih oči in črnih las, po postavah pa bolj majhni kakor veliki, bolj prihuljeni kakor ravni in bolj grdi kakor lepi. Kakor smo zvedeli pozneje, niso bili to ne Kitajci ne Malajci in ne Indijanci, ampak navadni Italijani, lene in brezdelne laške pare, ki so se bile priklatile s kamenitih Apeninov v našo solnčno Dolenjsko; vajeni hribov, so si izbrali tudi pri nas hribe in ustanovili so se pod Kumom, ki jih je še najbolj spominjal na bruhajoč Vezuv... Kmetje so bili zdaj močno veseli, da se je bil lov tako dobro obnesel; kolikor so le mogli, so delali ropot in šunder s krivimi cepini in s težkimi, nerodnimi krampi; kose so venomer žvenketale kakor ob košnji, ko jih je treba sklepati, da bolje režejo travo...

Midva z bratom sva stala še vedno pred Kmetičevo krčmo in sva opazovala vračajočo se zmagoslavno četo.

»Zdaj bomo vsaj varni pred temi lumpi... v resnici!« je menil neki kmet z mrkim, hreščečim glasom, dvignil cepin visoko v zrak in udaril z njim po tleh, da se je zaiskrilo.

»Deset se jih pa še gotovo skriva v kakšnih goščavah!« je rekel kmetu orožnik in si popravil svetlo puško na rami in čelado na glavi.

»Bog ve...« je dejal kmet.

Orožnik je čofotoma pljunil na tla, si zavihal dolge, košate brke in se osorno okrenil.

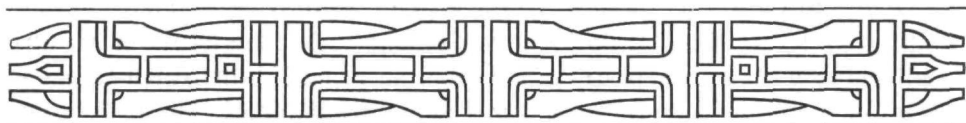
»Pa naj se jih skriva še toliko — zdaj, ko jim slaba prede, odnesejo pete iz teh krajev... čisto gotovo jih odnesejo... Mislim, da teh zlikovcev pod Kumom ne bo več...«

»Pravite prav!« — je kihnil kmet in se useknil nato v velik, pisan robec. —

Procesija se je vila zmanjšana v dolino. Kmetje so se kmalu potem porazšli vsak na svoj dom. —

Orožnik je bil uganil. Zakaj ne duha ne sluha več ni bilo potem o razbojnikih v naših krajih. Kakor kavra so izginili — bogvekam. Imeli so ljudje naposled le mir, in to je veliko vredno. O mraku je stal človek vsaj lahko varen zunaj na cesti ali pri vodnjaku sredi vasi ali pa na prijaznem prostoru pred belo Medvedovo krčmo in v svitu mehke mesečine je lahko brezskrbno kakor nekdanj kramljal s svojim sosedom in sosedo...

Ko sem končal, je moj prijatelj Primož že dremal in trkal z glavo ob mizo; zakaj truden je bil. Nič mu nisem zameril tega. Tudi sam sem se naslonil na mizo, in kmalu so mi zlezle trepalnice toliko skupaj, da me novo dohajajoči rudarji prav nič niso motili v sladki dremavici.

Luni.

*Že plavaš čez nebeški svod,
in svet srebrni tvoj
obliva goro, dol in prod,
da krasno je nocoj;
a iz palač kristalnih, glej:
v dol Vile prihité
izpirat v mesečini tej
svilene si lasé.*

*Kot bratcu-kralju, solncu, res
ti ne žari obraz,
vendar ti lice čezinčez
miline je izraz.
Zaupno v tvoje se oči
ozira rad zemljan,
in kar ga v dnu srca teži,
odkriva tebi vdan...*

*Sočutno, milo nanj ti zreš,
kot da z njim bol deliš;
karkoli pa od njega zveš,
o vsem skrbno molčiš...
Naj človek spava ali bdi,
pogledaš v prostor vsak
in marsikoga, luna ti,
zaziblješ v sen sladak!*

*Zató lahko veruješ mi:
jaz ljubim te močno,
ko sredi neba pluješ mi
in name zreš ljubó.
Ah, ko izredil krila bi,
do tebe bi se vzpel,
tam žalost me minila bi,
tam mir bi me objel!...*

Janko Leban.

LADISLAV OGOREK:

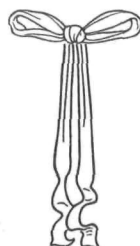
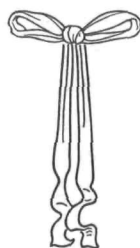
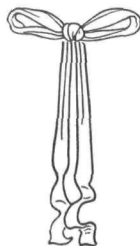
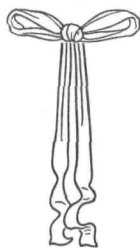
Janko Leban.

Ob šestdesetletnici njegovega rojstva.

Janka Lebana se danes spominja »Zvonček« — prijatelja slovenske mladine, ki je njega ime znano pač vsakemu bralcu našega lista. Saj je Janko Leban zvest sotrudnik »Zvončkov« že vseh šestnajst let, odkar izhaja. Že v prvi številki prvega letnika bemo njegovo pesem »Pozimi«, potem se pa vrste njegovi spisi — pesmi in povesti — v dolgi, pisani vrsti leto za letom...

To je dokaz, kako je našemu Janku Lebanu pri srcu slovenska mladina. Ako bi ne storil nič drugega zanj, že to je dovolj, da se ga hvaležno spominja ob šestdesetletnici njegovega rojstva, ki jo je praznoval dne 21. aprila t. l. (Rojen je bil dne 21. aprila l. 1855. v Kanažu na Goriškem. Njegova slika, ki jo danes priobčuje »Zvonček«, je iz leta 1884.)

Ko je dovršil spodnjo gimnazijo v Gorici, se je odločil, da se posveti učiteljskemu stanu. Dva letnika je dovršil na učiteljišču v Gorici, dva pa v Kopru. Kot učitelj, oziroma nadučitelj je služboval v Komnu pri Nabrežini, na Lokvi pri Divači, v Avbru pri Sežani, v Begnjah pri Cerknici, na Trebelnem pri Mokronogu in naposled na Bukovci pri Škofji Loki, kjer živi sedaj v pokoju.

V teh krajih je uspešno služil in služi še danes Janko Leban slovenski mladini in svojemu narodu kot učitelj, vzgojeslovec, pisatelj, pesnik in glasbenik. Na književnem polju je začel delovati že leta 1870., torej praznuje letos s svojo šestdesetletnico obenem petinštiridesetletnico književnega delovanja. Pač dolga doba neumornega dela! »Zgodovina slovenskega slovstva« profesorja dr. Karla Glaserja navaja na dobrih treh straneh samo naslove Lebanovih spisov, ki jih je priobčeval po raznih slovenskih časopisih, ali pa ki so izšli v knjigah kot samostojna dela. Po naših šolarskih knjižnicah je obilo Lebanovih spisov, ki jih slovenska mladina kaj rada prebira; n. pr. »Iskrice« (3 zvezki), »Blagor milosrčnikom!«, »Mirko Poštenjakovič«, »Milutin Vidovič«, »Dva brata«, »Veselje in žalost« itd. Posebno priznanje pa gre Lebanu zaradi njegove »Slovstvene zgodovine v slovenski ljudski šoli« — knjiga je že pošla; ko nastanejo zopet ugodnejše razmere po sedanji vojni, bo treba misliti na novo, predelano in pomnoženo izdajo tega dela — in pa zaradi življenjepisa Andreja barona Čehovina, ki o njem govori današnji »Zvonček«.

Že iz teh kratkih podatkov je razvidno, da ni bilo Lebanu življenje praznik, nego da mu je bilo res — delavni dan! Lebanova glavna vrlina pa je, da temeljito pozna svoj mili materni jezik, ki mu teče gladko izpod peresa.

Slovenska mladina čestita svojemu pisatelju in prijatelju Janku Lebanu k šestdesetletnici njegovega rojstva ter mu želi po trudapolnem in plodovitem delu lep večer življenja! Naj živi še mnogo let!

Mladini.

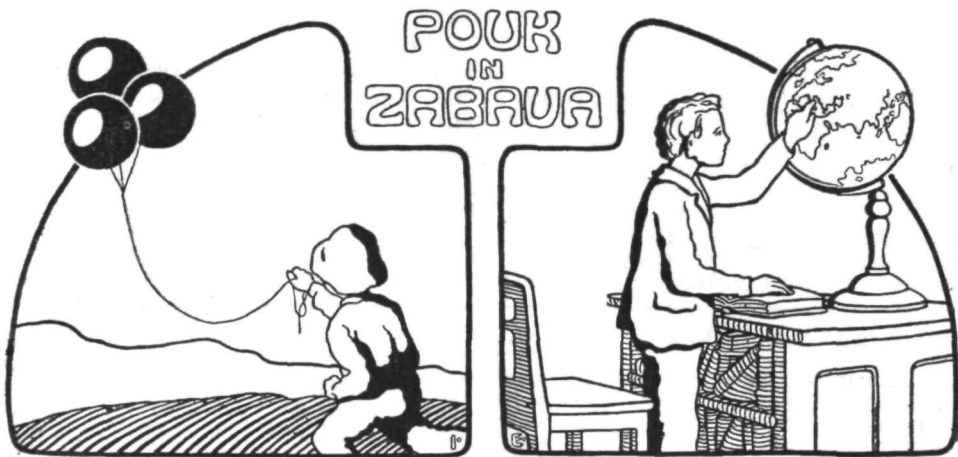
(Iz „Iskric.“)

Čuj, mladina, svete moje:
Zdaj je čas, da se učiš,
da si blažiš srce svoje
ter si glavo razbistriš!

Kdor uči se pridno zmlada
ter oblaži si srcé,
sreča ga obišče rada,
drugim lajšal bo gorje! —

Janko Leban.

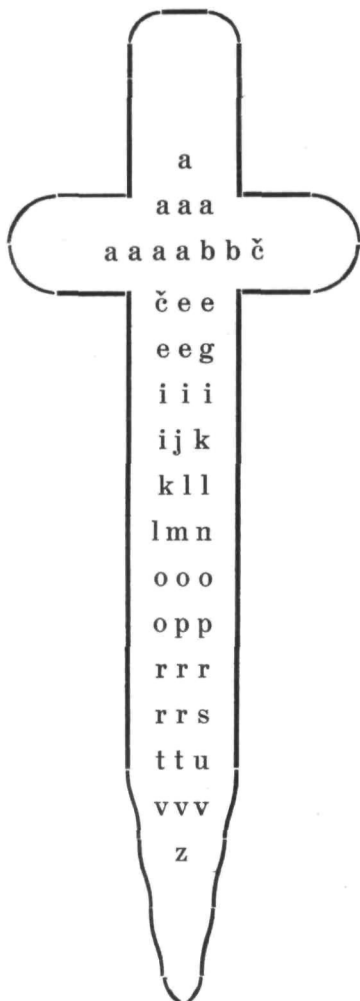

Besedna uganka.

Priobčil *Ivan Stukelj*.

Bojni meč.

Besede značijo:

1. soglasnik;
2. vrsto vrb;
3. vojaško dostojanstvo;
4. narodni izraz za besedo oče;
5. spopad vojakov;
6. tirolska gora, znamenita izza časa junaka A. Hoferja;
7. dvojico;
8. prelito za dom, cesarja;
9. številnik;
10. orožje;
11. bojni klic;
12. staro orožje;
13. orožje;
14. krstno ime;
15. začetek studenca;
16. soglasnik;

Po sredi nizdol čitaj krstno in rodovinsko ime avstrijskega armadnega poveljnika na fronti ob Soči, povprečno na mečevem ročaju pa njegovo vojaško dostojanstvo.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v deseti številki.

**Tam za goro topovi grmé,
tu iz vasi bežijo ljudje.**

Prav so jo rešili: Emil, Josipina in Vidka Hreščak v Ilirski Bistrici; Tilka in Božena Jelenec v Kandiji; Marija in Jakica Ganglovi; učenki v Idriji; Irma Benčina, učenka v Trstu; Vladimir Pesek, dijak I. b razreda prve državne gimnazije; Sranislav Pesek, učenec IV. a razreda ljudske šole, Mirko Pesek, učenec II. b razreda

Ijudske šole, vsi v Ljubljani; Marijana Režabek v Konjicah; Valeska Papež iz Gorice, sedaj učenka II. razr. realne gimn. v Gradcu; Nadica Vozel, učenka v Trebnjem; Branko Manfreda, učenec v Sp. Šiški; Maks Farkaš, dijak II. gimn. razr. v Mariboru; Milan Ziegler, učenec IV. razr. na Studencu-Igu; Erika Herzog, nčenka VI. razr. pri Sv. Križu pri Ljutomeru; Olga Šijanec, učenka III. razr. pri Svetinjah; Viljem Ogorelec, učenec VI. razr. pri Sv. Barbari v Halozah; Jan-ko Traun, dijak IV. razr. I. drž. gimn. v Ljubljani; Boris Valenčič, dijak I. gimn. razr. v Kranju; Stanko Skok, učenec IV. razr. v Domžalah; Milica Krašovičeva, učenka IV. razr. pri Sv. Juriju ob Taboru; Stane Krašovec, dijak I. a razr. na I. drž. gimnaziji v Ljubljani; Ivan Burja, dijak III. dimn. razr. v Kranju; Ivanka Šneberger, učenka V. razr. pri Sv. Petru pod sv. gorami; Marija Lah, učenka V. razr. pri Sv. Petru pod sv. gorami.

General Svetozar Borojevič pl. Bojna.

„Zvonček“ priobčuje na 246. strani našnje številke podoba generala Svetozara Borojeviča pl. Bojne, ki jo je dal slavni ta naš vojskovodja z lastnoročnim svojim podpisom našemu listu ljubeznivo na razpolago. — General Borojevič je zmagoviti poveljnik naše nepremagljive vojske na fronti ob slovenski Soči, ki odbija vse silovite napade „zemlje-lačnega“ sovražnika Italijana na našo sveto zemljo! — O tem vrlem možu, ki ga odlikujejo izredne vrline in kreposti ter se kaže tudi na svojem odličnem mestu v mislih, besedi in pismu zavednega Hrvata, izpregovorimo prihodnjič nekaj več. Danes ga na tem mestu samo zahvaljamo za izredno naklonjenost in ljubezen, ki jo je pokazal do slovenske mladine s tem, da je dal svojo sliko s svojim podpisom njenemu listu v uporabo! Hvala in slava junaku Borojeviču!

Nov narod pritlikavcev.

Nov narod pritlikavcev so zasledili v francoski naselbini Kongo. Največji ljudje tega naroda so poldrugi meter visoki. Žive v okraju Mongimbo v okroglih ilovnatih kočah sredi divjega pragozda. Vodi jih starejšina, ki vlada neomejno. Ti pritlikavci imajo posebno navado: moški jedo samo meso, ženske pa samo rastline in korenine. Tudi v svojih legendah delajo razložek med moškimi in med ženskami. Uče, da je človek nastal iz krastače, ženska pa iz ježa.

Pes v vojni.

V Budimpešti je bilo javno predavanje o porabi psov v vojni. V prvi vrsti služijo psi za to, da iščejo ranjence in opozarjajo nanje sanitetne patrulje. Po zaslugi psov je prišel že marsikak ranjenec še tako pravočasno do zdravnika, da mu je bilo mogoče ohraniti življenje. Na neugodnem ozemlju traja namreč lahko več ur in še dlje, preden dobijo sanitetne patrulja ranjenca. Pse pa rabijo tudi za stražo. Na Francoskem se je dostikrat zgodilo, da so na straži stoječi psi opozorili nemške vojake, da se plazijo k njim francoski. Dalje porabljajo Nemci pse tudi za nadzorovanje ujetnikov, posebno pa za izsledovanje ubeglih ujetnikov. V Karpatih so bili psi nosilci in vozilci vsakovrstne prtljage. Za gojenje in dresiranje psov je zdaj grof Maks Wickenburg začel tudi v Avstriji propagando, in zbirajo za ta namen poseben zaklad.

Čuden slučaj.

Hrvatski listi poročajo: V vasi Semeljci pri Djakovem je že dlje časa interniran pri nekem posestniku neki mlad ruski ujetnik iz Irkutskega v Sibiriji. Mladi Rus je prav priden in spreten pri delu in se je tako priljubil, da posestnik ravna z njim jako lepo. Rus je zato prav zadovoljen in je pisal svojim staršem v Irkutsk ter jih prosil, naj pošljejo njegovemu dobremu gospodarju kak lep dar. To pismo je seveda potovalo dolgo, in je ujetnik dobil odgovor od svojih staršev šele te dni. Kdo bi opisal začudenje in presenečenje ruskega ujetnika in njegovega slavonskega gospodarja, ko sta zvedela iz pisma, da se sin semeljskega posestnika, ki je zašel v frusko ujetništvo, nahaja v Irkutskem in dela pri starih ujetega Rusa. Tudi sin semeljskega posestnika se je pohvalil, da ravnajo z njim lepo in da mu ne manjka ničesar. Ni dvoma, da bosta ujeti Rus v Slavoniji in ujeti Hrvat v Sibiriji, kolikor je pač mogoče v njunih razmerah, preživela svoje ujetništvo prijetno, ker bodo obojni starši z ozirom na svčja sina gotovo najlepše ravnali z njim, za kar se imata zahvaliti res nenavadnemu in čudnemu slučaju.

Beseda plemenitega duhovnika.

V listu „Kölnische Volkszeitung“ priobčuje neki katoliški duhovnik svoja opazovanja duševnega razpoloženja vojakov na fronti. Iz pisem, ki prihajajo vojakom na fronto, je razvidno — tako pravi — da so ljudje doma slabo poučeni o mislih in čustvih teh vojakov. K temu pripominja: „V narodnem pogledu hrani mnogotero pismo polno pretiravanja, ki je vo-jaku zoprno in smešno. Nočemo pasti v pogreško Angležev in Francozov, ki ves naš narod označajo za barbare in divjake. Nočemo videti na naših sovražnikih le slabo, in naši vojaki tudi ne delajo tega. Žive dovolj dolgo v sovražni deželi, da vedo, da je v vsakem narodu tudi dobrih in plemenitih ljudi. Tudi ni smeti sovražnika podcenjevati. Naši vojaki tudi ne poznajo veselja na vojni zaradi vojne. Ravno najbolji med našimi obžaljujejo težke izgube in trpljenja, ostroti in opustošenja, ki so nerazdružljivo spojena z vsako vojno. Četudi so naši vojaki odločeni, da treba — naj stane, kar hoče — izvojevati vojno do kraja, vendar bodo iz vsega srca blagosiljavali uro miru, zakaj do vrha so izkusili vojno z nje duševnimi in telesnimi trpljenji. — Pisec je tudi pripravljen na to, da njegova izvajanja izzovejo odpor.

Velepoštovani g. Doropoljski!

Prosim, oprostite mi, da Vam opišem naš šolarski izlet v Jeruzalem in Ljutomer. Tega izleta smo se vsi veselili. Okolo šeste ure zjutraj smo se zbrali v šoli, odtam pa nas je g. nadučitelj Franc Cvetko odvedel na vlak. V Križevcih smo izstopili. G. poslovdja je bil tako prijazen, da nam je dovolil ogledati si križevsko opekarno. Čudila se sem, kako hitro izdelujejo opeko. Najbolj mi je ugajal velik stroj, ki goni vse druge. Potem smo šli na grad Branek, kjer nismo videli nič posebnega. Odtam smo šli na Staro cesto. Tam smo pri šoli na trato sedli in južinali. Pili smo tudi vodo iz 44 m globokega studenca; videli smo že jeruzalemsko cerkev. Okolo 11. ure smo šli v Cerovec na Stanko Vrazov dom. V prvem nadstropju smo videli njegov kip. G. nadučitelj nam je kupil razglednice v spomin. Čez $\frac{1}{2}$ ure smo dospeli v Jeruzalem. Komaj smo prišli do tja, se je ulila ploha. Pod streho smo šli v gostilnico, kjer smo se mudili skoraj 3 ure. Od tam smo videli cerkve: Sv. Miklavž, Sv. Bolfenk, Svetinje in druge. Če ne bi bilo kalno ozračje, bi videli še marsikaj. Potem smo šli v Ljutomer, kjer smo si ogledali v Franc-Jožefovi šoli telovadnico. Potem smo se odpeljali z vlakom domov. Ta izlet smo naredili 29. maja t. l. Žal pa sme biti vsem tistim, ki se ga niso udeležili. Mislim, da Vas s tem potopisom kolikortoliko razveselim.

Z odličnim spoštovanjem

Vam vdana

Ivanka Markovičeva,
učenka II. razreda v Vučji vasi.

Odgovor:

Ljuba Ivanka!

O tem izletu prijavljam danes tretji opis. Več oči več vidi, več ušes več sliši. Tako imamo sedaj pred seboj popolno sliko te lepe poti po enem delu naše ljube zelene Štajerske. — Ker pa vse tri izletnice imenujete Stanka Vraza, tega odličnega štajerskega rojaka in pesnika, naj danes nekoliko besed izpregovorim o njem!

Stanko Vraz je bil rojen dne 30. junija 1.1810 v Cerovcu pri Ljutomeru na Štajerskem, umrl je pa dne 24. maja 1 1951 v Zagrebu. (O priliki priobčim njegovo sliko.) Hrvatski književnik Marković je opisal življenje in delovanje Vrazovo. Iz tega Markovičevega spisa navajam nekoliko odstavkov, in sicer v hrvatskem jeziku, da se prepričate, kako lahko je umeti nam Slovencem lepo govorico bratov Hrvatov; le za manj umljive hrvatske besede navajam poleg v oklepajih slovenski izraz:

U matici (krstni knjigi) župe svetinjske zapisao je tedanji župnik Mihovil Jaklin, da se je dne 30. lipnja 1810 u 4 ure jutrom rodio od otca Josipa Frassa, gornjaka (gornika) u občini Žerovinci, kraju Cerovcu, i od majke Katarine rodom Kotnikove sin, koga je on uz (ob, poleg) kumovanje Martina Babića gornjaka krstio imenom Jakob. To ime, Jakob Frass, promienio je pjesnik poslije svoga prvoga pohoda u Hrvatsku na proslavljeno ime Stanko Vraz . . . O Vrazu, kad je bio u Mariboru u 6. latinskoj školi uz suučenika (součenca) Franju Miklošića, piše Davorin Trstenjak, da je bio lep, jak mladić te mu nije bilo na krasoti ravna u celom gimnaziju; visok kao mlada jela, rumena (rdećih) lica, vlasi crnomanjasti (rjavkasti), orlova nosa, hodio je po ulicama kao mlad jelen . . . Spomenik duševni, vječiti (vekoviti) ostavio mu je njegov uzorni život (življenje), koji je sav bio najpodpuniji djelotvorni izraz njegova na spomeni list prijatelju Mirku Bogoviću upisanoga gesla: „Iz naroda za narod!“ . . . Spomenik duševni, vječiti ostavile su mu njegove divne pjesme, koje će se uvijek, i nad najmrtnijim nebom hrvatskoga i slovenskoga naroda jasno sjati kao „most za dvije bratske grane (veje), da u slogi prava si obrane!“ . . .

V zglede, kakšne pesmi je pisal Stanko Vraz, navajam njegovo prelepo pesem „Moj grob.“ Manj umljive besede so pojasnjene koncem pesmi.

Moj grob.

Tamo, gdje jug trebće
krilma bezkonačnim,
s neba motre zvezde
očma modrozračnim:

tamo stoji polje,
na polju brežuljak,
na brežulku lipa,
na lipi slavluljak.

Tu vi, kad se pjesnik
sa svetom oprosti,
položite u grob
njegve trudne kosti.

Nek sluša slavlulja,
lišča zbor šapčuci,
i glas žetelica,
kad prolaze kući.

Do njega položite
još i mač dno groba,
da se mača hvatit
može u ona doba,

kada duhne vjetar,
braću misao jedna
složi, da se otesu
robovanja biedna.

Kad ste sahranili
kosti izpod trave,
ne mečte mu na grob
zlatna vienca slave:

jer tko je iz čaše
od ljubavi pio,
već je za života
pod viencem hodio.

Već vi na hum grobni
ploču zavalite,
a na ploču rieči
ove postavite:

„Pjesnik, rajske ptice
čujuć pjenje milo,
nij' ni osjetio
težko ljeta krilo.“

Glasi pjesni mojih,
u tužnoj prilici
od ljubavne sreće
vjerni nadgrobni!

Ruka mi s tim riečmi
na grob vas prostira:
Ostavi nas sreća,
al nam osta vjera!

Gdje = kjer, kje; trepće = trepeče; bre-
žuljak = brežiček, brdo; slavluljak = slavec;
oprostiti se = posloviti se; nek, neka = naj;
lišće = listje; šapčuci = šeptajoči; žetelica
= ženjica; kad = kadar; prolaze = gredo
mimo; kući = domov; hvatiti = prijeti;
robovanja = sužnosti; već = že; hum =
holm; rieči = besede; pjenje = petje; osjetio
= občutil.

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Dovoljite, da Vam zopet napišem par
vrstic! Ker radi dobivate poročila o naših
vojakihi, hočem tudi jaz kaj napisati o svojem
ljubem bratu. Jako smo bili žalostni, ko je
odhajal, pa tudi njemu je bilo hudo — za-
pustiti dom in starše. Ljubil nas je vse, a
malo Nado posebno. Ko je prišel navadno
domov iz šole, je hitro tekla k njemu, ker
je že vedela, da jo vrže v zrak do stropa,
potem jo pa ujame nazaj v roke. Ko jo je
vrgel v zrak, je klicala: „Živio!“ Že osmi
mesec je, odkar je pri vojakihi. Še vedno se
mu toži po domu. Neki dan je poslal mami
razglednico, ki jo je popisal v verzih. Tisti
dan smo vsi jokali. Evo, kaj piše:

Veliko let imel sem Te pri sebi,
a vedel nisem, kaj imam jaz v Tebi;
še le sedaj sem mogel to spoznati,
kaj je človeku dobra, skrbna mati.

Sedaj, ko jaz živim na tujem sveti,
kako težko mi je brez Te živeti!
Oj, kaj bi vsega jaz ne hotel dati,
da bila bi pri meni, draga mati!

Pa upajmo, ne, bodimo gotovi,
da kmalu pridejo nam tisti dnovi,
ko nam zasiže sreče žarek zlati,
ko zopet bom pri Tebi, ljuba mati!

Zahvaljujem se Vam in Vas pozdravljam!
Tudi mama in papa Vas pozdravljata.

Solza Germkova v Trstu.

Odgovor:

Ljuba Solza!

Pesemca Tvojega brata je jasna priča,
kako neizrečno otrok ljubi svojo mater. Ta
ljubezen je toliko večja, toliko bolj hrepeneča,
kadar je otrok daleč od svoje matere; a naj-
večja je ta ljubezen takrat, kadar matere več
ni! — Upajmo, da se Tvoj brat in Tvoja mati
zopet vidita, ko se tudi ta vrli slovenki vojak
zdrav in srečen vrne pod ljubi domači krov!
— O materi je napisal „Zvonček“ nekaj lepih
in resničnih besed že v prvem svojem letniku
na strani 76. Tam je rečeno: „Materino srce
je ena sama, a to neugasna, večna molitev!“
Ali smemo s kakršnimkoli dejanjem ali pa
tudi s kakršnokoli besedo žaliti in raniti to
srce? Tvojim staršem lepa hvala za pozdrave!

*

Solnce lije ...

Solnce lije
žarke zlate,
reka vije
se med trate ...

Zdemir Posavski.

